

Muziek notatie programma's, een vergelijkend warenonderzoek

Door Chrit van Rijt, hornblower@home.nl

Eerder verschenen in *Uijlenspieghel* 2001, nummer 1

Uijlenspieghel is het verenigingsblad van het Nederlands Hoornisten Genootschap

In voorgaande Uijlenspieghels beschreef Peter Hoekmeijer in een serie stukjes een aantal veel gebruikte computerprogramma's waarmee bladmuziek "gedrukt" kan worden. Als een vervolg op deze serie worden in dit artikel een vijftal bekende muziek notatie programma's met elkaar vergeleken.

Uitgangspunt daarbij was dat veel hoornisten die moeite hebben met transponeren - bijvoorbeeld omdat ze nog niet zo lang hoorn spelen - gebruik maken van moderne technologie, en hun partijen met behulp van een computer transponeren. Omdat er een zeer groot aanbod is op dit gebied, wordt hier een poging gedaan om voor mensen die overwegen zo'n programma te gaan gebruiken de keuze wat gemakkelijker te maken.

De programma's die achtereenvolgens beschreven worden zijn Capella 2000, Finale Notepad, Finale 2000, Encore 4 en Score Perfect Professional. Van elk programma is een demonstratie versie voor Windows gebruikt, die gratis van internet te downloaden is. Deze demo versies waren bijna allemaal in het Engels, daarom worden er af en toe Nederlandse en Engelse termen door elkaar gebruikt.

Alle besproken programma's zijn getest op een Pentium PC met Windows 95. Bij de beschrijvingen is er vanuit gegaan dat de lezer enigszins vertrouwd is met het gebruik van Microsoft Windows 95/98 en het bijbehorende jargon.

Ik heb met elk programma ongeveer een avond "gestoeid" en geprobeerd een stukje van de solo-partij van het eerste hoornconcert van Mozart te transponeren van hoorn in D naar hoorn in F. Eén avond is natuurlijk niet genoeg om een programma echt te leren kennen, daarom heb ik wellicht dingen over het hoofd gezien die een ervaren gebruiker van één van de programma's wel weet. Desondanks heb ik geprobeerd om bij elk programma te letten op een aantal dingen die volgens mij voor de beginnende gebruiker belangrijk zijn. Naast nuttige algemene informatie, komen voor elk programma aan bod: aangeven van toonsoort, maatsoort en sleutel; het invoeren van noten, tekens en tekst; het transponeren van een stuk; de pagina opmaak en het printen. Verder geef ik bij elk programma mijn mening over het gebruiksgemak en over eventuele bijzonderheden.

Wat niet aan bod komt, zijn de meer geavanceerde mogelijkheden die elk programma ongetwijfeld te bieden heeft. Met name het gebruik van een MIDI keyboard om muziek in te voeren of af te spelen wordt niet beschreven. De programma's kunnen allemaal gebruikt worden zonder keyboard en lang niet iedereen heeft een MIDI keyboard op zijn/haar computer aangesloten. Ook de mogelijkheden om grote orkest partituren te schrijven en daaruit vervolgens losse partijen te genereren, of allerlei handige functies voor het toevoegen van accoord symbolen, heb ik niet bekeken. Dergelijke functionaliteit is volgens mij bedoeld voor de veeleisende (semi-)professionele muziek scribent, die niet tot de doelgroep van dit artikel behoort.

De verleiding is natuurlijk groot om elk programma een rapportcijfer te geven, of om een bepaald programma aan iedereen aan te raden. Dat doe ik echter beslist niet! Ten eerste omdat ik zelf al zo'n 8 jaar met een versie van één van de programma's werk - en dus niet echt objectief kan oordelen- en ten tweede omdat alle programma's zonder meer goed bruikbaar zijn. Elk programma heeft zijn eigen charmes en (on)hebbelijkheden en elke gebruiker moet er zelf achter komen wat voor haar/hem het handigst is. Desgewenst ben ik wel bereid om persoonlijk advies te geven, liefst via e-mail (hornblower@home.nl).

Capella 2000

demo versie 3.0a

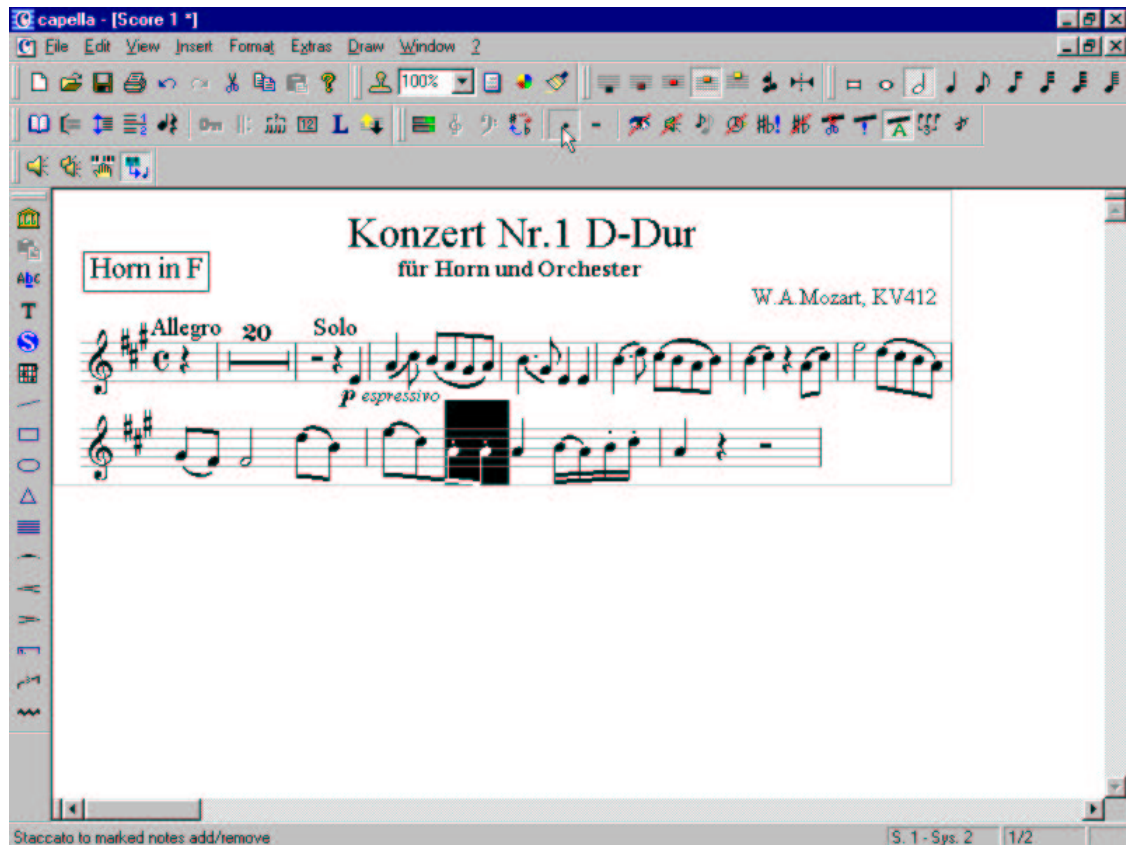
ondersteunde systemen: Windows 95/98/ME

beschikbare talen: Nederlands, Engels, Duits, Tsjechisch

richtprijs: f330,-

meer informatie: <http://www.capella.nl>, Haducon Hattem

bepkeringen van de demo versie: bij het printen ontbreekt de middelste lijn van elke notenbalk en op diverse plaatsen staat de tekst "capella 2000 Demoversion", bestanden kunnen niet opgeslagen worden

Bij het opstarten verschijnt een "tip van de dag", dit is handig! Als je geen tips wil kun je ze uitschakelen, ook handig. Er staan behoorlijk veel "toolbars" (knoppenbalken) in beeld, waardoor het in eerste indruk onoverzichtelijk lijkt, maar "tooltips" op alle knoppen geven goed aan wat de functie is. De functies van deze knoppen zijn ook bereikbaar via menu's en de toolbars kunnen eventueel uitgeschakeld worden, om meer ruimte op je scherm te creëren.

Standaard begin je met een lege partituur met één notenbalk. Wijzigingen in partituur opmaak (aantal systemen, sleutels, systeem naam, MIDI geluidsinstellingen etc.) worden aangebracht door het "template system" aan te passen. Je kunt verschillende "templates" maken, dit zijn "basis partituren" waaruit je kunt kiezen als je met de opmaak van een nieuw muziekstuk begint. Bij de demo versie worden allerlei voorbeelden geleverd, van een complete symfonie tot een eenvoudige piano partij. Ik kies echter gewoon voor het standaard begin, één systeem in de G sleutel.

Het wijzigen van toonsoort, maatsoort en sleutel kan aan het begin van een stuk, maar ook op een willekeurige andere plaats, zelfs midden in een maat. Dit gaat eenvoudig via één dialoog,

waarin je uit alle mogelijkheden kunt kiezen. Voor de toonsoort wordt daarbij handig gebruik gemaakt van een kwinten-cirkel.

Noten invoeren kan op allerlei manieren: via het toetsenbord (de letter C geeft ook een C etc.), met de muis (klik met de muis direct op de notenbalk), via een "muis piano" window (klik met de muis op een mini piano klavier) of via een aangesloten MIDI keyboard (heb ik niet geprobeerd). De notenwaarde kies je met de muis in de toolbar of in het "muis piano" window, maar dit kan ook via de toetsen (4 is kwart, 2 is halve etc.). Een rust, met de waarde van de huidige notenwaarde, voer je in met de spatiebalk. Voor een "balk" van diverse maten rust is er een aparte functie. Je kunt ook "in de maat" inspelen via een MIDI keyboard. Bij invoeren met het toetsenbord moet je het octaaf waarin de noot geplaatst wordt apart aangeven (letter C is c1, c2, c klein etc.), met de muis of met toetsen. Dit is niet echt prettig als je net op de grens van een octaaf aan het invoeren bent, want dan moet je erg vaak wisselen (bijv. d2 c2 b1 c2 in de eerste volle maat). Dit kun je omzeilen door met de muis noten in te voeren.

Klein slordigheidje: de B toets geeft geen B, de H toets wel, ondanks dat ik geen Duitse versie geïnstalleerd heb!

Voor het invoeren van noten via het toetsenbord is er in Capella gekozen voor een benadering die lijkt op het typen van tekst in een tekstverwerker, en dat werkt eigenlijk best handig. Navigeren door de noten kan met pijl-toetsen of de muis. Verkeerd geplaatste noten verwijderen kan eenvoudig met de "delete" of "backspace" toetsen. Een nadeel is dat als je een noot verwijdert, de volgende noten teruggeschoven worden om de open plaats op te vullen, zodat er altijd volle maten zijn. Je kunt wel weer eenvoudig op de plaats van de "cursor" een andere noot tussenvoegen. Als je de rest van een systeem naar het volgende systeem wilt verplaatsen, kan dat gewoon met de return toets, net als bij een tekstverwerker. Veranderen van toonhoogte van een ingevoerde noot kan door de betreffende noot te selecteren en vervolgens voor transponeren te kiezen.

Veel functies die normaal uitgevoerd worden door met de muis in een knoppenbalk te klikken, kunnen ook bediend worden via de toetsen (of een combinatie). Dit werkt vaak handig, alleen zijn de gekozen toetsen niet altijd efficiënt. Je kunt ze wel gemakkelijk onthouden (C=C, 4=kwart etc.), maar de plaats op het toetsenbord is niet altijd logisch, je bent steeds op zoek naar de toets die je nodig hebt. Het zou handiger zijn als de toetsen voor een bepaalde functie naast elkaar gekozen waren, zoals bij de andere geteste programma's.

Het selecteren van een "blok" van één of meer noten kan met de muis of met shift+pijltoetsen, kopiëren/knippen/plakken van blokken kan met de standaard Windows toetsen (ctrl+C etc.), wat erg handig is voor verstokte Windows gebruikers zoals ik. Ook de standaard "undo" functie waarmee je je laatste actie ongedaan kunt maken is erg handig (ook met de standaard toetsen ctrl+z).

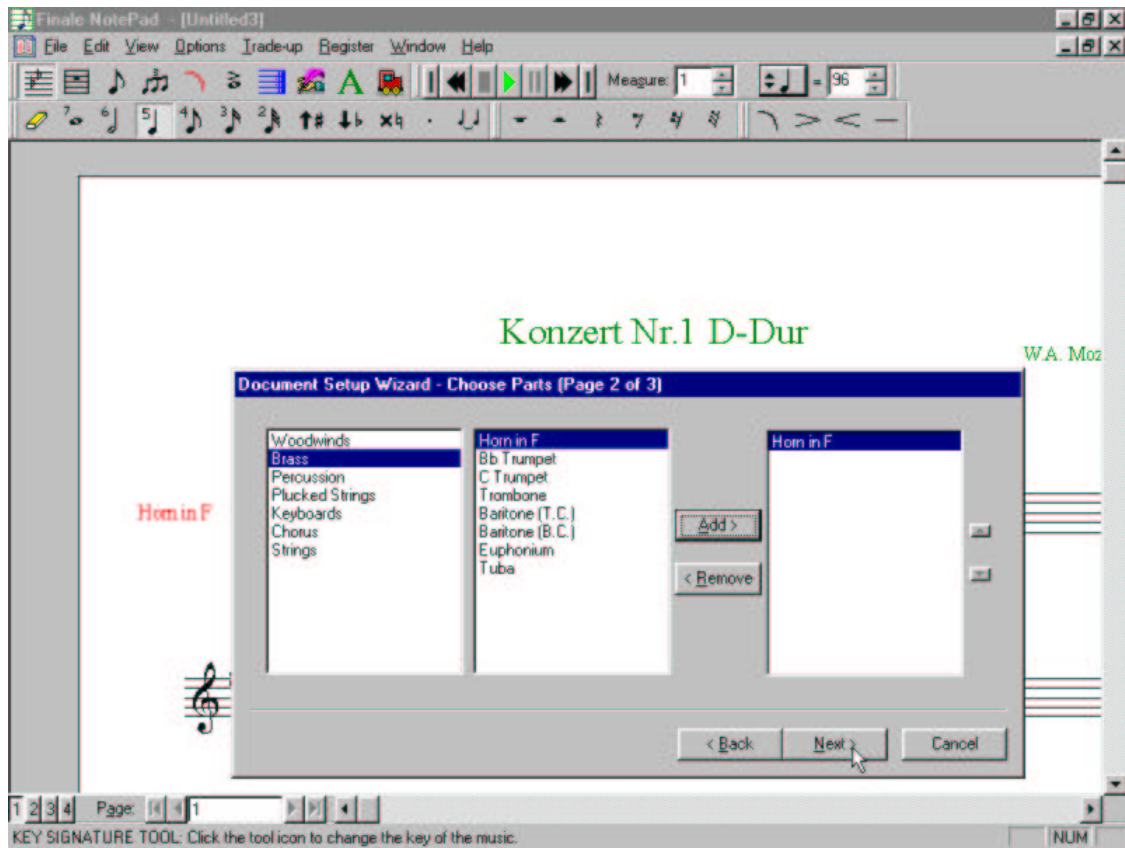
Veel voorkomende muzieksymbolen (bindingsbogen, triolen, (de)crescendo, staccato etc.) voer je in door de noten waarbij de tekens moeten komen te selecteren en de tekens met "een druk op de knop" neer te zetten. Andere muziektokens en gewone tekst kun je invoeren via een aparte dialoog. Tekst en tekens worden aan de geselecteerde noot gekoppeld en worden (meestal) automatisch verplaatst bij transponeren. Geplaatste tekst en tekens kunnen met de muis verplaatst en bewerkt worden.

Transponeren kan door een blok te selecteren (een noot, een paar maten, het hele stuk) en vervolgens te gewenste transpositie te kiezen. Je kunt handig aangeven van welke toonsoort naar welke andere je wil (in dit geval dus van C naar A).

Pagina instellingen en printer instellingen werken zoals bij de meeste andere Windows programma's. Het programma werkt onder het motto "what you see is what you get", tijdens het bewerken van een partituur zie je meteen op je scherm wat er bij het printen op papier zal komen.

Finale Notepad (Millennium Edition) versie 2001.r4

Zeer eenvoudige versie van Finale 2000, die geheel gratis is. Dit programma bestaat (volgens mij) alleen in een Engelse versie.

Bij het openen van een nieuwe partituur verschijnt er eerst een "document setup wizard". Hierin vul je titel en componist in, vervolgens kies je het gewenste papierformaat en geef je aan welke instrumenten er in de partituur moeten komen, en tenslotte kies je maatsoort en toonsoort. Als dit alles ingevuld is wordt er automatisch een lege partituur gegenereerd, waarin je met de muis noten kunt plaatsen. Dit alles lijkt best handig, maar ...

In de "document setup wizard" kun je bij alle instellingen alleen kiezen uit een beperkt aantal "voorgebakken" mogelijkheden. De gekozen instellingen kun je ook later niet naar eigen inzicht aanpassen. Je moet bijvoorbeeld de te gebruiken instrumenten kiezen uit een lijst waarin alleen een "Horn in F" voorkomt en geen hoorns in andere stemmingen. Voor deze "Horn in F" ligt ook vast dat de partij in de G sleutel genoteerd wordt. Verder blijkt de toonsoort die je moet kiezen, de klinkende toonsoort van het stuk te zijn, en wordt de "Horn in F" transponerend genoteerd (je kiest C groot, maar de "Horn in F" heeft wel een kruis aan de sleutel). Tenslotte blijkt ook nog eens dat de gekozen toonsoort en maatsoort voor het gehele stuk gelden, je kunt ze dus niet ergens in de loop van het stuk wijzigen.

Kortom, al heel snel concludeer ik dat dit programma te beperkt is om bruikbaar te zijn voor wat volgens mij veel hoornisten ermee willen: een partij invoeren, transponeren en netjes uitprinten!

Finale 2000

demo versie 2000a.r3

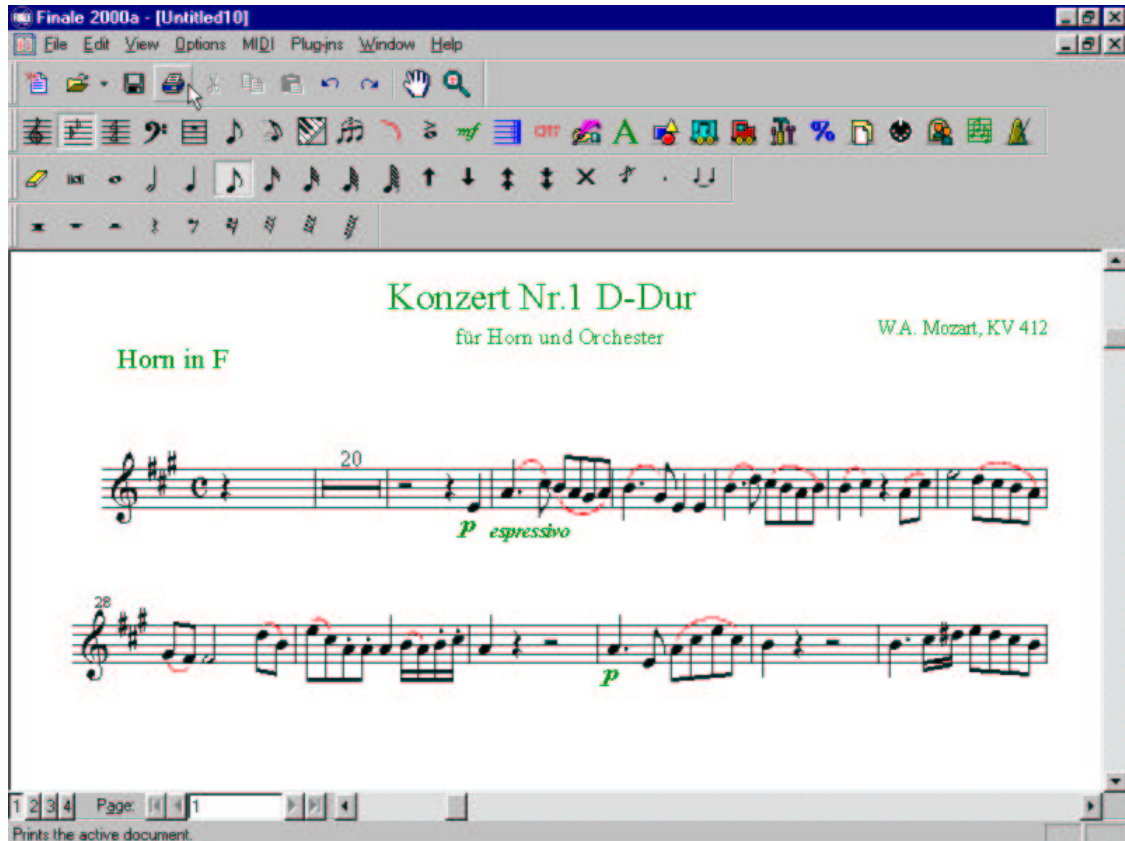
ondersteunde systemen: Macintosh, Windows 95/98/ME/NT/2000

beschikbare talen: Engels, Duits (?)

richtprijs: f849,- (Finale 2001 Academic, Engels)

meer informatie: <http://www.codamusic.com>, <http://www.kbsbv.nl>

bepalingen van de demo versie: print alleen de eerste pagina en voegt de tekst "FINALE Demo" (in een erg groot lettertype) toe, bestanden kunnen niet opgeslagen worden

Bij het opstarten van finale 2000 verschijnt óók een "tip van de dag", net als bij Capella 2000. Ik vind dat wel handig! Er verschijnen behoorlijk wat knoppenbalken in beeld, maar duidelijk minder dan in Capella 2000. Daarom is de eerste indruk iets overzichtelijker.

Bij deze versie van Finale kun je bij het beginnen van een nieuw stuk kiezen uit een aantal opties. Je kunt een nieuwe partituur samenstellen met de "document setup wizard" zoals beschreven bij Finale Notepad, maar ook bij deze versie zijn de mogelijkheden beperkt tot een aantal vaste opties. Je kunt ook een nieuwe partituur kiezen uit een aantal meegeleverde partituur voorbeelden (templates), vergelijkbaar met Capella 2000. Verder kun je kiezen voor een "lege partituur" (één notenbalk, met één lege maat) of voor het "default document".

Ik kies voor "default document". Dit levert een bladzijde met notenbalken op, waarin elke maat een hele rust bevat. Dit zijn echter geen "echte" rusten: zodra je met de muis een noot plaatst in een maat verdwijnt deze "rust". Verder bevat het "default document" twee tekstvelden waarin titel en componist ingevuld kunnen worden. De toonsoort is C groot, de maatsoort 4/4 en er staat een G sleutel. Deze instellingen kunnen desgewenst gewijzigd worden, ook in de loop van het stuk(!), maar voor onze toepassing zijn ze precies goed.

Het meeste werk in Finale 2000 doe je met de muis. De functie van de muis - wat gebeurt er als je in de notenbalk klikt - wordt bepaald door het selecteren van een "tool" in één van de knoppenbalken ("toolbars"). Als het "simple entry tool" actief is gebruik je de muis om noten in te voeren, als het "text tool" actief is plaats je tekst via de muis enzovoorts. In de "statusbar" – de onderste balk van het programma window - wordt een beknopte uitleg gegeven over het actieve tool, dit is erg handig en bespaart veel zoekwerk.

Het invoeren van noten en rusten gebeurt in het "simple entry tool" door met de muis te klikken in de notenbalk op de plaats waar de noot moet komen. Voor het invoeren van een "balk" van een aantal maten rust is er een aparte functie in het "measure tool". In het "simple entry tool" kan de notenwaarde gekozen worden door in een knoppenbalk te klikken, maar deze kan ook bepaald worden door een toets ingedrukt te houden, terwijl je met de muis in de notenbalk klikt. Je gebruikt voor noten de toetsen 1 t/m 8 en voor de bijbehorende rusten shift+1 t/m 8. Deze toetsen liggen niet echt voor de hand, maar het is wel erg praktisch dat ze naast elkaar liggen, dan hoeft je je hand niet steeds te verplaatsen. Verder zijn er nog een groot aantal speciale functies bij het invoeren van noten die je kunt gebruiken door een toets ingedrukt te houden terwijl je met de muis klikt. Zo kun je onder andere gepuncteerde noten en toevallige voortekens invoeren, of noten verwijderen. Alle mogelijkheden worden beschreven in de online help. Dit is een handig hulpmiddel om snel te kunnen werken, als je eenmaal aan de te gebruiken toetsen gewend bent.

Bindingsbogen worden ingevoerd door het "smart shape tool" te activeren. Nu kun je met de muis klikken op de noot waar een boog moet beginnen. Standaard wordt de boog naar de volgende noot getekend, met de muis kun je de boog uitrekken over meer dan twee noten. Dit is nogal bewerkelijk, vooral omdat later blijkt dat de lengte van deze "uitgerekte" bogen niet mee verandert als je het aantal maten op een regel aanpast, waardoor noten opschuiven. Dus opnieuw alle bogen aanpassen en hopen dat bij transponeren de bogen wel mee omhoog of omlaag schuiven ... helaas ook niet!. Een wijze les: eerst alle noten op de juiste plaats (laten) zetten en daarna pas de boogjes plaatsen.

Om accenten op noten te plaatsen moet het "articulation tool" gekozen worden. Vervolgens moet elke noot waarop een accent moet komen afzonderlijk aangeklikt worden, waarna er een dialoog verschijnt waarin je het gewenste accent kunt selecteren. Dit betekent dus drie maal klikken met de muis per accent! Ik heb niet kunnen vinden of dat ook sneller kan. Voor dynamische tekens ("expression tool") geldt ongeveer hetzelfde, alleen komt er daar nog een vierde muis klik bij, ... voor elk dynamisch teken! Het plaatsen van tekst doe je met weer een ander tool ("text tool"), dit keer zonder overdreven veel klikken.

Transponeren van het hele stuk of een aantal maten in een stuk gaat vrij eenvoudig door een andere toonsoort te kiezen. Eerst geef je aan vanaf welke maat de nieuwe toonsoort moet beginnen, in ons geval dus maat 1, en dan verschijnt er een dialoog waarin je nog wat voorkeuren voor de toonsoort wijziging kunt aangeven. Vervolgens worden de noten keurig getransponeerd en worden de noodzakelijke voortekens in de partituur gewijzigd.

Het moeilijkste in Finale 2000 is het uitlijnen van de maten/noten op een regel. Er is een mogelijkheid om een aantal maten te selecteren die allemaal op één regel moeten, maar dan zijn de noten nog niet altijd mooi verdeeld. De kwart rust opmaat wordt bijvoorbeeld gevolgd door een stuk "niks" (de rest van de maat), dat ik niet weg kan krijgen.

Pagina instellingen en printer instellingen werken zoals bij de meeste andere Windows programma's. Ook dit programma is WYSIWYG, je ziet op je scherm wat er straks op papier zal komen.

Konzert Nr.1 D-Dur

für Horn und Orchester

W.A. Mozart, KV 412

Horn in F

20

p *espressivo*

28

p *cresc.*

The image shows two staves of musical notation for Horn in F. The first staff starts at measure 20 and ends at measure 27. It begins with a whole rest, followed by a half note G4, a quarter note A4, and a quarter note B4. The music then continues with eighth and sixteenth notes, including slurs and ties. The dynamic marking is *p* *espressivo*. The second staff starts at measure 28 and ends at measure 35. It begins with a quarter note G4, followed by eighth and sixteenth notes. There are slurs and ties throughout. The dynamic marking is *p* *cresc.* with a hairpin symbol indicating the crescendo.

FINALE®

Demo

Encore 4

demo versie 4.1.2

ondersteunde systemen: Macintosh, Windows 95/98

beschikbare talen: Engels

richtprijs: \$599,99

meer informatie: http://www.hitsquad.com/smm/programs/Encore_win95, <http://www.gvox.com>

bependingen van de demo versie: documenten kunnen niet geprint (!) en niet opgeslagen worden, na een bepaalde tijd (ca. 30 minuten) wordt het programma abrupt afgebroken!

Het eerste wat opvalt is dat dit programma geen standaard Windows uiterlijk heeft. Je kunt goed zien dat de originele versie van Encore waarschijnlijk voor een Mac geschreven is. Dit "alternatieve" uiterlijk hoeft natuurlijk geen probleem te zijn, maar het ontbreken van "tooltips" of een korte uitleg in de de onderste balk van een window is toch onhandig als je Windows gewend bent!

Het programma maakt dit echter goed door een duidelijke menu structuur, waarin je snel vindt wat je zoekt. Er is bijvoorbeeld een menu met functies voor het bewerken van noten, een menu voor het bewerken van maten en een menu voor de gehele partituur. Logisch toch? Daarnaast zijn er een aantal knoppenbalken, die in Encore "palette" genoemd worden, waarin allerlei functionaliteit ondergebracht is. Ook hierin is de ordening erg logisch en dus gemakkelijk te onthouden. Zo is er een palette voor het kiezen van de notenwaarde, een palette voor het wijzigen van de sleutel, diverse palettes voor dynamiek, articulatie etc. Al deze palettes kunnen afzonderlijk zichtbaar en onzichtbaar gemaakt worden.

Na het opstarten verschijnt er een lege partituur met "piano" systemen: twee notenbalken, één in de G sleutel en één in de F sleutel. De overbodige regel kan met een muisklik geselecteerd worden en met nog een klik verwijderd worden. De toonsoort is C groot en de maatsoort is 4/4,

die hoeven we dus niet te wijzigen. Als dat wel nodig is, kan het eenvoudig met een functie uit het "maat" menu. Opvallend is dat de dialoog waarin de toonsoort wordt ingesteld veel lijkt op de dialoog met dezelfde functie in Finale 2000. Later zal blijken dat Encore op nog meer plaatsen op Finale 2000 lijkt.

Plaatsen van noten doe je door met de muis te klikken in de notenbalk, met een MIDI keyboard, of met het PC toetsenbord. Dat laatste is wel even zoeken: de letters A,S,D,F etc. stellen de "witte toetsen" voor, de letters W,E,R zijn de "zwarte toetsen". De notenwaarde kun je aangeven in een palette, of met het toetsenbord. Hiervoor worden net als in Finale 2000 naast elkaar liggende toetsen gebruikt (ook 1 t/m 8, alleen de volgorde is precies andersom!). Rusten in plaats van noten kun je alleen aangeven via het palette. Een balk van een aantal maten rust krijg je door eerst het gewenste aantal maten te selecteren en vervolgens via een menu aan te geven dat het een balk rust moet worden. Net als in Finale 2000 zijn er allerlei toetsen waarmee je handig speciale dingen kunt doen bij het invoeren van noten (bijvoorbeeld toevallige tekens).

Twee of meer noten binden gaat heel eenvoudig door de noten te selecteren en vervolgens op een speciale knop voor "boogjes" te klikken. Deze bogen schuiven ook mee bij het transponeren. Dynamische tekens en articulatie tekens worden ingevoerd via de daarvoor bedoelde palettes. Kies het gewenste teken en klik met de muis waar het moet komen, makkelijk. Vrijwel alle voorkomende muzikale tekens (plus allerlei grafische tekens) zijn in de verschillende palettes aanwezig. Zelfs het "maat herhalen" teken - een "must" voor de hoornpartijen in marsmuziek - heb ik gevonden!

Tekst die niet direct op de muziek betrekking heeft (titel, componist etc.) kan eenvoudig ingevoerd worden via een aparte menu functie. Voor het invoeren van tekst die wel met de noten te maken heeft (dynamiek, tempo etc.) kun je gebruik maken van het "expressions" palette. Hierin staan een heleboel muziektermen voorgeprogrammeerd, maar je kunt zelf ook teksten toevoegen of wijzigen. Dit soort teksten kun je met één muisklik op de gewenste plaats zetten, net als tekens.

Transponeren werkt hetzelfde als in Finale 2000: kies een nieuwe toonsoort in maat 1 (tot en met het einde), geef desgewenst een paar instellingen aan en vervolgens worden de noten netjes verplaatst. Het enige minpunt hierbij is dat de richting van de stokken niet aangepast wordt, waardoor noten die omlaag schuiven in de balk toch een omlaag wijzende stok houden.

Voor het uitlijnen van noten/maten per regel is er een aparte functie (wel even zoeken). Standaard geef je voor het hele stuk een vast aantal maten per regel op, die allemaal even breed worden. Via deze menu functie kun je het aantal maten op een bepaalde regel, of de breedte van de maten op een regel aanpassen. Je kunt kiezen voor een authentieke "gravure" stijl, of voor "wiskundig perfect", wat meer op "computer drukwerk" lijkt.

Pagina opmaak en printen kunnen helaas niet uitgeprobeerd worden met de demo versie van Encore.

Score Perfect Professional

demo versie 4.0

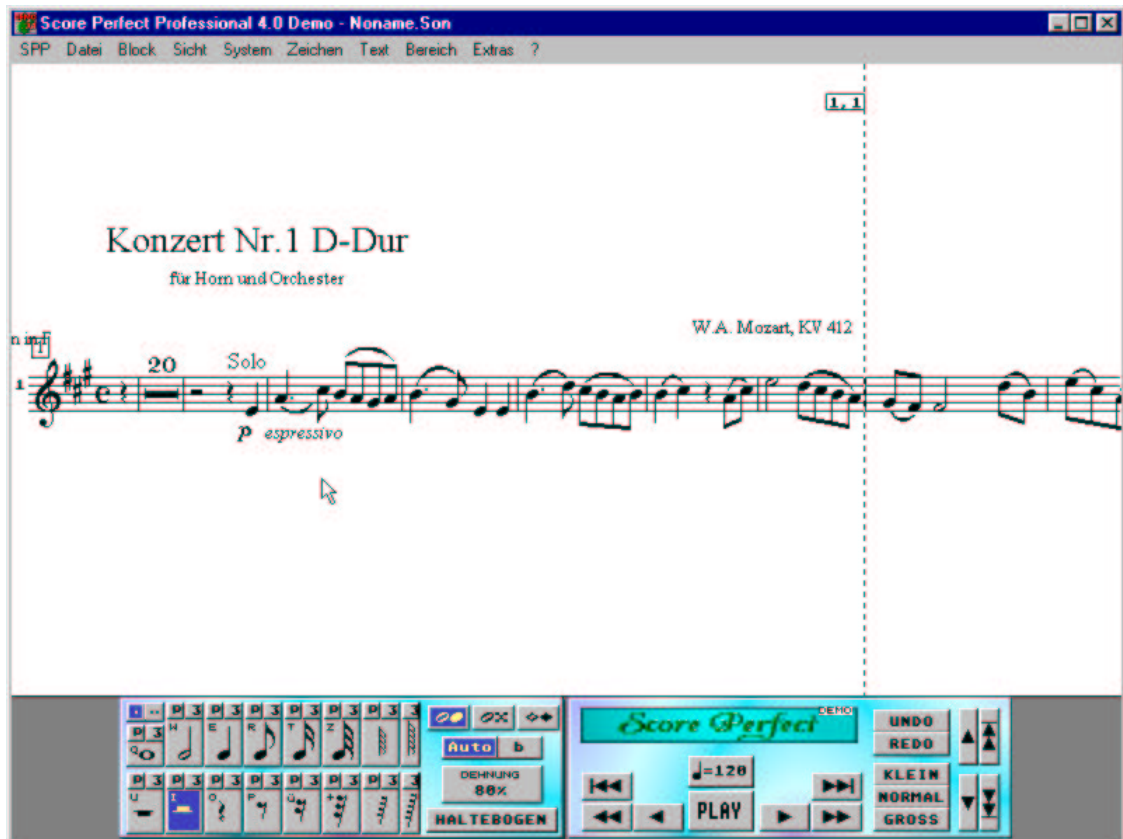
ondersteunde systemen: Atari, Macintosh, Windows 3.11/95/98

beschikbare talen: Duits, Nederlands (versie 3.2)

richtprijs: DM298,- (Duitse versie bij columbussoft), f398,- (Nederlandse versie 3.2, bij music-soft)

meer informatie: <http://www.columbussoft.de>, <http://www.music-soft.com>

bepalingen van de demo versie: print alleen de eerste pagina en voegt de tekst "Score Perfect Demoversion" (en het adres van de uitgever) toe, bestanden kunnen niet opgeslagen worden

Ook Score Perfect Professional heeft duidelijk geen Windows "look and feel". Het programma ziet er onder Windows (bijna) hetzelfde uit als de originele versie voor Atari! Dit is in het begin wel even wennen, maar net als bij alle andere muziek notatie programma's zitten er zoveel functies en mogelijkheden in het programma dat het toch op geen enkel "standaard" Windows programma lijkt. Iets wat ook meteen opvalt is dat de demo versie in het Duits is, terwijl de andere demo's Engelstalig zijn. Ook dit went echter!

Na het opstarten krijg je een lege partituur met twee notenbalken, in G en F sleutel (piano partij). De notenbalk die we niet nodig hebben kan via het "systeem" menu gemakkelijk verwijderd worden. Toonsoort en maatsoort zijn ook hier standaard C groot en 4/4 maat, en hoeven dus niet aangepast te worden. Als we dat toch zouden willen, kan dat in één dialoog waarin alle instellingen voor de hele partituur aangegeven worden (aantal systemen, maatsoort, toonsoort etc.).

In Score Perfect is er zeer duidelijk gekozen voor een aanpak waarbij muis en beeldscherm je potlood en papier zijn. Alles wordt met de muis bestuurd, behalve natuurlijk het intikken van tekst. Noten zet je in een notenbalk door met de muis te klikken, je verandert de toonhoogte door ze

met de muis omhoog of omlaag te schuiven, en je verwijderd ze met een rechter muisklik. Ook allerlei andere functies worden door de muis bediend. Als je bijvoorbeeld op een maatstreep klikt verschijnt er een dialoog waarin je niet alleen het type maatstreep kunt kiezen, maar waarin je ook een toonsoort- of een maatwisseling kunt aangeven.

Naast alles wat direct met de muis kan, zijn er een aantal menu's waarin zeer veel functies worden aangeboden. Door een logische verdeling van de functionaliteit over de menu's is alles toch vrij snel te vinden. Naast de notenbalk(en) en de menubalk, is er altijd maar één dialoog op het scherm zichtbaar. De inhoud van deze hoofddialoog wordt bepaald door de functionaliteit die gekozen is. Standaard kun je in de dialoog de notenwaarde aangeven voor de noten die je met de muis plaatst. Als je echter, in de menubalk, gekozen hebt voor het plaatsen van boogjes, dynamische tekens, articulatie tekens, of andere symbolen, bevat de hoofddialoog een overzicht van de tekens die je op dat moment kunt plaatsen. Deze werkwijze zorgt ervoor dat je altijd een rustig en overzichtelijk scherm hebt.

Behalve menu's voor het plaatsen van muzieksymbolen, is er een menu met functies om tekst toe te voegen. Tekst kan in principe overal op de pagina geplaatst worden. Verder zijn er drie menu's met functies die respectievelijk per "systeem" (hele notenbalk), per "blok" (één of meer gehele maten) of per "bereik" (één of meer noten) uitgevoerd worden. Hierbij moet je denken aan knippen/plakken van een paar maten, transponeren (van een systeem of van een paar maten), etc. Om efficiënt werken mogelijk te maken, kunnen bijna alle functies van het programma ook via het toetsenbord bediend worden (bijvoorbeeld het kiezen van de notenwaarde bij het met de muis plaatsen van noten).

Het transponeren van een compleet stuk kan met een druk op de knop. In een kwinten-cirkel kies je de gewenste nieuwe toonsoort, en het hele stuk wordt getransponeerd. Mochten de noten in het verkeerde octaaf terechtkomen dan kun je vervolgens een systeem in z'n geheel octaveren. In tegenstelling tot Finale 2000 en Encore, maakt Score Perfect onderscheid tussen transponeren en het veranderen van de toonsoort. Toonsoortwijzigingen binnen een stuk worden bij het transponeren in de juiste verhouding mee getransponeerd.

Iets waarin Score Perfect ook heel anders is dan de andere geteste programma's, is het aparte scherm voor de pagina opmaak. In het normale "invoer" scherm loopt de notenbalk (of notenbalken) eindeloos door, en je hebt geen direct overzicht van hoe het er op papier uit zal gaan zien. Als je alle noten ingevoerd hebt, kun je vervolgens in het opmaakscherm de plaatsing van de noten op de pagina aanpassen. Allereerst kies je het papierformaat en het gewenste aantal regels per pagina. Daarna zie je een weergave van de uiteindelijke pagina op je scherm en kun je aan het eind van elke regel maten "opschuiven", naar de volgende of naar de vorige regel. De juiste uitlijning van de maten op een regel wordt automatisch verzorgd. In dit scherm kun je ook de titel van het stuk en eventuele kop- en voetteksten invullen. Na het aanpassen van de pagina opmaak is het stuk klaar om geprint te worden.

Bij de eerste keer werken met Score Perfect ontdek je een aantal onhandige gevolgen van het aparte pagina opmaakscherm. Allereerst blijkt dat je niets meer aan de noten kunt veranderen, zonder dat je de hele opmaak opnieuw moet doen. Verder zijn alle tekens, boogjes en teksten aan noten gekoppeld. Als de noten opschuiven, gaan alle bijbehorende tekens dus mee. Dit is inderdaad niet prettig, maar als je het eenmaal weet kun je door een slimme werkwijze het probleem vermijden: voer eerst alle noten in, transponeer het stuk (indien nodig), maak dan de pagina layout in orde en plaats pas daarna boogjes tekens en tekst. Op die manier heb je zonder problemen een prima resultaat.

Konzert Nr.1 D-Dur

für Horn und Orchester

W.A. Mozart, KV 412

Horn in F

20 Solo

p *espressivo*

The image shows a musical score for Horn in F, starting at measure 20. The score is in D major (two sharps) and 3/4 time. It features a solo horn part with a dynamic marking of piano (p) and an expressive (espressivo) character. The music consists of two staves of notation. The first staff begins with a rest for two measures, followed by a series of eighth and sixteenth notes, including a triplet. The second staff continues the melodic line with similar rhythmic patterns.

Score Perfect Demoversion
© copyright by ...

Columbus Soft, Darmstadt, TEL 06151-943830